

Lezing Rudolf Boehm:
'Karl Marx. Mijn laatste lezing?
Ons aller marxisme, ons aller dwaling'

Gent, Geuzenhuis, donderdag 21 november 2013
Nabespreking: Masereelhuis Gent, vrijdag 29 november 2013

Structuur lezing:

4 stellingen van Marx:

1. Historisch materialisme
2. Historische missie van het kapitalisme
(citaat Marx)
3. Theorie over de meerwaarde
4. Arbeidswaardeleer

Bij deze 4 stellingen worden volgende vragen gesteld:

- * Is daar niet iedereen mee akkoord?
- * Zijn deze 4 stellingen niet zeer betwifelbaar?

Conclusie: Een nieuwe cultuurkritische vraag
(citaat Nietzsche)

MARX :

„Als Fanatiker der Verwertung des Werts zwingt er [der Kapitalist – g.q.] rücksichtslos die Menschen die Menschheit zur Produktion um der Produktion willen, daher zu einer Entwicklung der gesellschaftlichen Produktivkräfte und zur Schöpfung von materiellen Produktionsbedingungen, welche allein die reale Basis einer höheren Gesellschaftsform bilden können, deren Grundprinzip die volle und freie Entwicklung jedes Individuum ist.“

(Karl Marx, MEW. 23, S. 618)

“Als fanaticus van de vergroting van de waarde dwingt hij [de kapitalist – g.q.] meedogenloos de mensheid tot productie om der wille van de productie, dus tot een ontwikkeling van de maatschappelijke productiviteit en tot schepping van die materiële productievoorwaarden, die de enige zijn welke de reële basis kunnen vormen van een hogere maatschappijvorm, waarvan het grondbeginsel de volledige en vrije ontwikkeling van ieder individu is.”

(Karl Marx, *Het Kapitaal, I*; 1de druk¹, 1972, p. 455-456; Ned. vert.: Isaac Lipschits)

NIETZSCHE :

“Haben wir erst jene unvermeidlich bevorstehende Wirtschafts-Gesamtverwaltung der Erde, dann *kann* die Menschheit als Maschinerie in deren Diensten ihren besten Sinn finden ... Im Gegensatz zu dieser Verkleinerung und Anpassung der Menschen an eine spezialisierte Nützlichkeit bedarf es der umgekehrten Bewegung – der Erzeugung des *synthetischen*, des *summierenden*, des *rechtfertigenden* Menschen für den jene Maschinalisierung der Menschheit eine Daseins-Vorausbedingung ist, als ein Untergestell, auf dem er seine *höhere Form zu sein* sich erfinden kann ...”. “Nicht nur eine Herren-Rasse, deren Aufgabe sich damit erschöpfte, zu regieren; sondern eine Rasse mit eigener *Lebenssphäre*, mit einem Überschuß von Kraft für Schönheit, Tapferkeit, Kultur, Manier bis ins Geistigste; eine *bejahende* Rasse, welche sich jeden großen Luxus gönnen darf ..., stark genug, um die Tyrannei des Tugend-Imperativs nicht nötig zu haben, reich genug, um die Sparsamkeit und Pedanterie nicht nötig zu haben, jenseits von gut und böse; ein Treibhaus für sonderbare und ausgesuchte Pflanzen” (Aufzeichnungen zur ‘Umwertung aller Werte’, 1887; Werke, ed. Colli-Montinari, VIII-2, 128-129 und 90)

“Hebben we dat voor de toekomst onafwendbare economische totaalbeheer van de aarde eenmaal bereikt, dan *kan* de mensheid als machinerie in dienst daarvan haar meest optimale bestemming vinden: ... Tegenover deze kleinering en aanpassing van de mens aan een gespecialiseerde nuttigheid moet een omgekeerde beweging staan – de verwekking van de *synthetische*, de *som opmakende*, de *rechtvaardigende* mens, voor wie deze machinalisering van de mensheid bestaansvoorwaarde vooraf is, als een onderstel waarop hij zijn *hogere vorm van zijn* kan uitdenken ...”. “Niet alleen een herenras, waarvan de enige taak erin zou bestaan om te regeren, maar een ras met een *eigen levenssfeer*, met een overschot aan kracht ten behoeve van schoonheid, dapperheid, cultuur, manieren tot op het hoogst geestelijke niveau; een *ja-zeggend* ras dat zichzelf elke grote luxe kan permitteren ... sterk genoeg om de tirannie van de deugdimperatief niet nodig te hebben, rijk genoeg om de spaarzaamheid en pedanterie niet nodig te hebben, voorbij goed en kwaad; een broeikas voor wonderlijke en uitgelezen planten.” (F. Nietzsche, *Nagelaten fragmenten*, [deel 6], herfst 1885, herfst 1887, 9 [153] (105), 10 [17] (150); Ned. vert. Mark Wildschut)

¹ In de tweede, herziene druk uit 2010 verschilt de Nederlandse vertaling van deze passage (zie p. 559).